A BÍRÓSÁG VÉGZÉSE (hatodik tanács)

2015. november 19.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — A Bíróság eljárási szabályzatának 99. cikke — Fogyasztóvédelem — 93/13/EGK irányelv — Az 1. cikk (1) bekezdése és a 2. cikk b) pontja — A fogyasztókkal kötött szerződésekben szereplő tisztességtelen feltételek — Hitelintézetek és olyan természetes személyek között létrejött kezességvállalási szerződések és ingatlanbiztosítékot alapító szerződések, akik szakmai tevékenységükön kívül eső célból járnak el, és akiknek nincs funkcionális jellegű kapcsolatuk azzal a gazdasági társasággal, amelyért kezességet vállalnak”

A C-74/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Curtea de Apel Oradea (nagyváradi fellebbviteli bíróság, Románia) a Bírósághoz 2015. február 18-án érkezett, 2015. február 5-i határozatával terjesztett elő az előtte

Dumitru Tarcău,

Ileana Tarcău

és

a **Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA és társai**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (hatodik tanács),

tagjai: A. Borg Barthet, tanácselnökként eljáró bíró, M. Berger (előadó) és S. Rodin bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– D. Tarcău és I. Tarcău képviseletében C. Herța avocat,

– a Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA és társai képviseletében L. Bercea avocat,

– a román kormány képviseletében R. H. Radu, R. I. Hațieganu és A.-G. Văcaru, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: román.

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek és J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében T. Henze és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,

– a spanyol kormány képviseletében A. Gavela Llopis, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében C. Gheorghiu és D. Roussanov, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a Bíróság eljárási szabályzatának 99. cikke alapján, indokolt végzéssel kerül sor,

meghozta a következő

Végzést

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 1. cikke (1) bekezdésének és 2. cikke b) pontjának az értelmezésére irányul.

2 E kérelmet az egyfelől D. Tarcău, illetve I. Tarcău, másfelől a Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA és társai között ingatlanbiztosítékot alapító szerződés, illetve kezességvállalási szerződés tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 93/13 irányelv kilencedik és tizedik preambulumbekezdésének szövege a következő:

„[...] az áruk megvásárlóit és szolgáltatások igénybe vevőit meg kell védeni attól, hogy az eladó vagy a szolgáltató visszaéljen hatalmával és különösen az egyoldalú szabványszerződésekkel, valamint az alapvető fogyasztói jogoknak a szerződésekből való tisztességtelen kizárásával szemben kell megvédeni őket;

[...] a fogyasztók hatékonyabb védelme a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes jogszabályok elfogadásával érhető el; [...] e jogszabályokat az eladók és szolgáltatók, valamint a fogyasztók közötti valamennyi szerződésre alkalmazni kell; [...] ennélfogva a munkavállalási szerződéseket, az öröklési jog, a családi jog, valamint a gazdasági társaságok létrehozásával és létesítő okiratával kapcsolatos szerződéseket ki kell zárni ennek az irányelvnek a hatályából”.

4 Ezen irányelv 1. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„Ennek az irányelvnek az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.”

5 Az említett irányelv 2. cikke az alábbiak szerint határozza meg a „fogyasztó” és az „eladó vagy szolgáltató” fogalmát:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

[...]

b) »fogyasztó«: minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén;

c) »eladó vagy szolgáltató«: minden olyan természetes vagy jogi személy, aki vagy amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körében cselekszik, függetlenül attól, hogy az köz- vagy magánjellegű.”

A román jog

6 A kereskedők fogyasztókkal kötött szerződéseiben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 193/2000 törvény (Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori) újból kihirdetett szövege (*Monitorul Oficial al României*, I. rész, 305. sz., 2008. április 18.) a 93/13 irányelvnek a belső jogba való átültetésére irányul.

7 E törvény 1. §-ának (1) bekezdése az alábbiakat írja elő:

„Minden olyan szerződésnek, amelyet kereskedők fogyasztókkal áruértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás céljából kötnek, világos és egyértelmű szerződési feltételeket kell tartalmaznia, amelyek megértéséhez nem szükséges szakismeret.”

8 Ugyanezen törvény 2. §-ának (1) bekezdése így rendelkezik:

„Fogyasztó minden olyan természetes személy vagy természetes személyek egyesülést alkotó csoportja, aki vagy amely az e törvény hatálya alá tartozó szerződés alapján olyan célból jár el, amely kívül esik saját kereskedelmi, ipari vagy termelői, kézműipari vagy szakmai tevékenysége körén.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

9 2008. október 24-én a Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA (a továbbiakban: Sanpaolo) mint hitelező hitelszerződést kötött az SC Crisco SRL-lel (a továbbiakban: Crisco társaság), amely gazdasági társaság hitelfelvevőként járt el. Ez utóbbit Cristian Tarcău képviselte mint egyedüli tag és ügyvezető.

10 Dumitru Tarcău és Ileana Tarcău 2009. augusztus 9-én módosító záradékot írtak alá a Crisco társaság és a Sanpaolo között kötött hitelszerződéshez fiuk, Cristian Tarcău kérelmére, aki meg szerette volna emeltetni az e társaságnak nyújtott hitelkeretet. E módosító záradék átvette az eredeti hitelszerződés lényeges kikötéseit, és a már meglévő, e szerződés megkötésekor alapított biztosítékokat D. Tarcău és I. Tarcău által nyújtott két új biztosítékkal egészítette ki.

11 D. Tarcău és I. Tarcău a Crisco társaság részére folyósított hitel visszafizetésének biztosítására irányuló új biztosítékokat egyrészről egy 2009. augusztus 7-i ingatlanbiztosítékot alapító szerződés formájában nyújtották, amellyel jelzálogjogot alapítottak valamely tulajdonukat képező ingatlanon a Sanpaolo javára, másrészről egy szintén 2009. augusztus 7-i keltezésű kezességvállalási szerződés formájában, amellyel kezességet vállaltak a Crisco társaság által a hitelszerződés teljesítése során fizetendő teljes összeg tekintetében.

12 D. Tarcău és I. Tarcău állításuk szerint kizárólag arra tekintettel egyeztek bele a Crisco társaság részére nyújtott hitel biztosításába, hogy a fiuk volt e társaság egyedüli tagja és ügyvezetője.

13 Mivel D. Tarcău és I. Tarcău úgy vélte, hogy fogyasztóként jártak el, és hogy alkalmazandók rájuk a 193/2000 törvény rendelkezései, a Tribunalul Satu Maréhoz (szatmárnémeti bíróság) fordultak a 2009. augusztus 7-i módosító záradék, valamint az ingatlanbiztosítékot alapító szerződés, illetve a kezességvállalási szerződés, vagy másodlagosan az e szerződések egyes, általuk tisztességtelennek ítélt feltételeinek megsemmisítése érdekében.

14 2014. május 8-i ítéletével a Tribunalul Satu Mare (szatmárnémeti bíróság) e kérelmet elutasította azon okból, hogy a 193/2000 törvény az 1. §-ának (1) bekezdése értelmében csupán azon szerződésekre alkalmazandó, amelyek tárgya áru értékesítése vagy szolgáltatás nyújtása fogyasztók részére, amely feltétel nem teljesül az alapeljárásban, mivel a hitel kedvezményezettje a Crisco társaság. E bíróság továbbá úgy ítélte meg, hogy az a tény, hogy a hitelszerződéshez képest az ingatlanbiztosítékot alapító szerződés, illetve a kezességvállalási szerződés járulékos jelleggel bír, szintén nem teszi lehetővé, hogy ez utóbbi szerződések a 193/2000 törvény hatálya alá tartozzanak, mivel a hitel kedvezményezettje egy gazdasági társaság, amely nem minősül fogyasztónak.

15 D. Tarcău és I. Tarcău fellebbezést nyújtottak be ezen ítélet ellen a kérdést előterjesztő bírósághoz.

16 E körülmények között a Curtea de Apel Oradea (nagyváradi fellebbviteli bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontját a »fogyasztó« fogalmának meghatározását illetően, hogy az e meghatározásba beleérti, vagy éppen ellenkezőleg, kizárja abból azokat a természetes személyeket, akik kezesként egy gazdasági társaság által e társaság tevékenységének folytatása céljából megkötött hitelszerződést módosító záradékokat és járulékos szerződéseket (kezességvállalási szerződéseket vagy ingatlanbiztosítékot alapító szerződéseket) írtak alá, amennyiben e természetes személyeknek semmilyen kapcsolatuk nem áll fenn a gazdasági társaság tevékenységével, és szakmai tevékenységükön kívül eső célból jártak el?

2) Úgy kell-e értelmezni a 93/13 irányelv 1. cikkének (1) bekezdését, hogy az irányelv alkalmazásának hatálya alá kizárólag a kereskedők és fogyasztók között áruk értékesítése vagy szolgáltatások nyújtása tárgyában megkötött szerződések tartoznak, vagy a szóban forgó irányelv hatálya alá tartoznak a valamely hitelszerződéshez – amelynek kedvezményezettje egy gazdasági társaság – kapcsolódó, olyan természetes személyek által megkötött járulékos szerződések (biztosíték tárgyában kötött szerződések vagy kezességvállalási szerződések) is, akiknek semmilyen kapcsolatuk nincs a gazdasági társaság tevékenységével, és a szakmai tevékenységükön kívül eső célból jártak el?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

17 Eljárási szabályzatának 99. cikke értelmében, ha a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdésre adandó válasz nem enged teret semmilyen ésszerű kétségnek, a Bíróság az előadó bíró javaslatára és a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor indokolt végzéssel határozhat.

18 A jelen előzetes döntéshozatali eljárás keretében e rendelkezést kell alkalmazni.

19 Együtt megvizsgálandó kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt szeretné megtudni, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (1) bekezdését és 2. cikkének b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy ez az irányelv alkalmazható egy olyan ingatlanbiztosítékot alapító szerződésre vagy kezességvállalási

szerződésre, amely természetes személy és hitelintézet között jött létre e hitelintézet felé valamely gazdasági társaság által hitelszerződés keretében vállalt kötelezettségek biztosítása érdekében, ha e természetes személynek nincs semmilyen szakmai jellegű kapcsolata az említett társasággal.

20 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelvet – amint az az 1. cikkének (1) bekezdéséből és 3. cikkének (1) bekezdéséből következik – az „eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződések” egyedileg meg nem tárgyalt feltételeire kell alkalmazni (lásd: Šiba-ítélet, C-537/13, EU:C:2015:14, 19. pont).

21 Amint azt a 93/13 irányelv tizedik preambulumbekezdése kimondja, a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes szabályokat az említett irányelv 2. cikkének b) és c) pontjában meghatározott, az eladók és szolgáltatók, valamint a fogyasztók közötti „valamennyi szerződésre” alkalmazni kell (lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 29. pont; Šiba-ítélet, C-537/13, EU:C:2015:14, 20. pont).

22 Ily módon a szerződés tárgya, a 93/13 irányelv tizedik preambulumbekezdésében felsorolt kivételektől eltekintve, nem releváns ezen irányelv hatályának meghatározásához. E tekintetben ez utóbbi irányelv különbözik többek között a fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1986. december 22-i 87/102/EGK tanácsi irányelvtől (HL 1987. L 42., 48. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 326. o.), amely kizárólag olyan szerződésekre alkalmazandó, amelyek alapján a hitelező a fogyasztónak hitelt nyújt halasztott fizetés, kölcsön vagy más, ezekhez hasonló pénzügyi megoldás formájában, amely folytán a Bíróság kizárta a kezességvállalási szerződést ez utóbbi irányelv hatálya alól (Berliner Kindl Brauerei ítélet, C-208/98, EU:C:2000:152, 17–23. pont).

23 A 93/13 irányelv tehát a szerződő felek azon jellemzője szerint határozza meg azokat a szerződéseket, amelyekre alkalmazandó, hogy e szerződő felek üzleti tevékenységük keretében vagy azon kívül járnak-e el (lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 30. pont; Šiba -ítélet, C-537/13, EU:C:2015:14, 21. pont).

24 E szempont megfelel azon elgondolásnak, amelyen az ezen irányelv által létrehozott védelmi rendszer alapul, miszerint a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 31. pont; Šiba-ítélet, C-537/13, EU:C:2015:14, 22. pont).

25 E védelem különösen fontos egy bank és egy fogyasztó közötti, biztosíték tárgyában kötött szerződés vagy kezességvállalási szerződés esetében. Az ilyen szerződés ugyanis a biztosítéknyújtó vagy a kezes azon személyes kötelezettségvállalásán alapul, hogy megfizeti valamely harmadik fél tartozását. E vállalás az azt tevő fél számára súlyos kötelezettségekkel jár, amelyek hatásukban gyakran nehezen mérhető pénzügyi kockázatot jelentenek e fél saját vagyonára nézve.

26 Azon kérdést illetően, hogy az a természetes személy, aki a valamely gazdasági társaság által egy bank felé hitelszerződés keretében vállalt kötelezettségek biztosítására kötelezi magát, a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett „fogyasztónak” minősülhet-e, meg kell jegyezni, hogy az ilyen biztosíték tárgyában kötött szerződés, illetve kezességvállalási szerződés – noha tárgyát tekintve járulékosként jellemezhető azon főszerződéshez képest, amelyből az a tartozás származik, amelyet biztosít (az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1985. december 20-i 85/577/EGK tanácsi irányelv [HL L 372., 31. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 262. o.] összefüggésében lásd: Dietzinger-ítélet, C-45/96, EU:C:1998:111, 18. pont) – a szerződő felek szempontjából különálló szerződésként jelenik meg, mivel más személyek között jön létre, mint a főszerződés. Tehát a biztosíték tárgyában kötött szerződés, illetve kezességvállalási szerződés felei kapcsán kell megvizsgálni azt, hogy ők milyen minőségben jártak el.

27 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a „fogyasztó” 93/13 irányelv 2. cikke b) pontjának értelmében vett fogalma objektív jellegű (lásd: Costea-ítélet, C-110/14, EU:C:2015:538, 21. pont). E fogalmat egy olyan funkcionális szempont alapján kell értékelni, amely annak értékeléséből áll, hogy a szóban forgó szerződéses kapcsolat valamely szakma gyakorlásán kívül eső tevékenységek keretébe tartozik-e.

28 Az a nemzeti bíróság, amely olyan szerződésre vonatkozó jogvitában jár el, amely ezen irányelv hatálya alá tartozhat, köteles az ügy összes körülményét és a bizonyítékok összességét figyelembe véve megvizsgálni, hogy az érintett szerződő felet az említett irányelv értelmében vett „fogyasztónak” lehet-e minősíteni (lásd ebben az értelemben: Costea-ítélet, C-110/14, EU:C:2015:538, 22. és 23 pont).

29 Ekképpen olyan természetes személy esetében, aki kezességet vállalt valamely gazdasági társaság kötelezettségeinek teljesítésére, a nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy ez a személy szakmai tevékenysége keretében, vagy az e társasággal fennálló valamilyen funkcionális kapcsolat okán – ilyen például az e társaság ügyvezetésében való részvétel vagy az el nem hanyagolható mértékű részesedés annak tőkéjében –, vagy magánjellegű célból járt-e el.

30 Ilyen körülmények között azt kell válaszolni a feltett kérdésekre, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (1) bekezdését és 2. cikkének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy ez az irányelv alkalmazható egy olyan ingatlanbiztosítékot alapító szerződésre vagy kezességvállalási szerződésre, amely természetes személy és hitelintézet között jött létre e hitelintézet felé valamely gazdasági társaság által hitelszerződés keretében vállalt kötelezettségek biztosítása érdekében, ha ez a természetes személy szakmai tevékenységén kívül eső célból járt el, és nincs funkcionális jellegű kapcsolata az említett társasággal.

A költségekről

31 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (hatodik tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének (1) bekezdését és 2. cikkének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy ez az irányelv alkalmazható egy olyan ingatlanbiztosítékot alapító szerződésre vagy kezességvállalási szerződésre, amely természetes személy és hitelintézet között jött létre e hitelintézet felé valamely gazdasági társaság által hitelszerződés keretében vállalt kötelezettségek biztosítása érdekében, ha ez a természetes személy szakmai tevékenységén kívül eső célból járt el, és nincs funkcionális jellegű kapcsolata az említett társasággal.

Aláírások